

ק באר הגולה

שכלי-הלקט
ז ספיק ודבני יורה
דקרא"ש ורב
הספרים ח בעל
המקנה

הלכות קריאת שמע סימן סו

שְׁמַע יִהְיֶהנָּה: ב (יד) *אם שכח להניח ציצית ותפילין יכול להפסיק (טו) בין הפסקים להניחם, ויברך עליהם:
הגה ויש אומרים שלא לברך עליהם עד אחר התפילה, והכי נהגו לענין (ס) (סז) טלית (ביי): **ג (יו) *לְקַדֵּשׁ וְלִקְרֹא**
(יח) וּלְבָרְכוֹ (יט) מִפְסִיק אֶפְלוּ בְּאֻמְצָע (ו) (י) הַפְסוּק וּבֵין לְמוֹדִים, אֲכָל לֹא יֵאמַר אֱלֹא (כ) תַּחַת מוֹדִים
(י) בְּלִבָּר: הגה וכן ב'ברכו' לא יאמר 'יתברך וישתבח' וכו'. ויש אומרים דאמן שעונין אחר ברכת 'הָאֵל (ס) (כא) הַקְדוֹשׁ' ואחר
'שומע תפלה' יש לו דין קדשה ויוכל לענות אותם בקריאת שמע, וכן עקר. ולכל (כב) הני מלי פוסקים מפל-שפן באומר
(ט) (כג) תחנונים (תשובת הרשב"א): **ד *בהן שהיה קורא (כד) קריאת שמע וקראוהו לקרות בתורה, ויש מי**

שערי תשובה

הא לאו הכי שואל בשלום חזרו ואפלו בבהכ"מ: (ס) טלית. עבה"ט. וענין לעיל
סי' ניש בשערי-תשובה מ"ש כזה: [ו] **הפסוק**. עבה"ט שכתב בשם מג"א בשמע
קול רעמים יפסיק ויברך. ובבכ"מ שור' כתב דקרא"ש אינו חולק מטעם ק"ו דק"ו
פריכא הוא כמ"ש המוריס, דכיון שפוסק בשבתו של הנכ"מ אין להפסיק בשבת
אחר, וכן משמע בבה"מ שכתב לאמן דהאל הקדוש, משמע לשאר אמן לא, וברכת
תפילין שאני דשקל לק"ש שהתפילין חובה לק"ש עכ"ד בקצרה. וכן כ"ד פסק על
מג"א. וענין בשירות ג"כ סי' מא הביא דברי המג"א לענין קדוש תלכה באמצע
מקלה והביא דברי אא"ו הבכ"ש שחולק על מג"א ולא כתב הקדש בעיניהם:

הוא באמת נשאל בשלום חזרו ואפלו בבהכ"מ: (ס) טלית. עבה"ט. וענין לעיל
סי' ניש בשערי-תשובה מ"ש כזה: [ו] **הפסוק**. עבה"ט שכתב בשם מג"א בשמע
קול רעמים יפסיק ויברך. ובבכ"מ שור' כתב דקרא"ש אינו חולק מטעם ק"ו דק"ו
פריכא הוא כמ"ש המוריס, דכיון שפוסק בשבתו של הנכ"מ אין להפסיק בשבת
אחר, וכן משמע בבה"מ שכתב לאמן דהאל הקדוש, משמע לשאר אמן לא, וברכת
תפילין שאני דשקל לק"ש שהתפילין חובה לק"ש עכ"ד בקצרה. וכן כ"ד פסק על
מג"א. וענין בשירות ג"כ סי' מא הביא דברי המג"א לענין קדוש תלכה באמצע
מקלה והביא דברי אא"ו הבכ"ש שחולק על מג"א ולא כתב הקדש בעיניהם:

באור הלכה

בספר ישועות-יעקב, וצריך עיון גדול למעשה: * **אם שכח וכו', בין הפסקים.**
עין במשנה בורחה כמה שכתבנו דאם נודעו לו תפילין בקריאת שמע ג"ח חתך
בברכה: השעם, כי אנו פוסקים דקרא"ש בסעיף ח בבפ"ה דגם באמצע הפרק של
[אמת ויציב] סמוך לברך: ואף על-פיכך באמצע הפרק של "וְיָצֵא אֹרֹךְ" או "אֲהַבֶּהָ
רַבָּה" גם הרמ"א מודה לרעת המחבר דטוב יותר להסתכן עד בין הפסקים כדי
שהיה יוכל לברך אלאב דכלי עלמא, וכמו שכתבנו במשנה בורחה, בן מנחם מפר"י
מקדים ודרך-הסיים, והנאמן ר' עקיבא איגר בחי'שיו גס"כ מצדד לומר בן:
* **לְקַדֵּשׁ וְלִקְרֹא וכו'.** עין בכסף-משנה סוף פרק י מתפלה, ובבכ"מ קצת
אסור להפסיק באמצע אפלו ל"אמן ותא שמה רבא" וקדשה, והשעם, דעל-ידי
ההפסק לא יוכל להתחבר הסוף-ברכה לתשע ומלכות שאמר, והביאו להלכה בספר
מגן-אברהם. ופשוט דלפי זה אפלו בברכה ארבה דאמרין שפסקים, אם ארע לו זה
אחר שאמר סוף הברכה "ברוך אתה ה'" ויהר מלהפסיק לשום דבר. ובח"י-אדם
בכלל ה נשאר בצורך עיון לענין דיעבד אם צריך לחזור לראש, עין שם: * **בהן**
שהיה קורא. עין משנה בורחה כמה שכתבנו דזה הסעיף מירי אפלו בבין הפסקים,
הוא מוכרי הפרי-מגדים, ולא נדעתי מקורו כלל, דמתשובת הרשב"א סימן קליה
מוכת דהנכ"ש נשאל על באמצע הפרק: ולומר דר"ס מפג"א-ברכה סימן קליה

שהוא יושב בבית-הכנסת ומתבטל לישב בלי טלית, לכלי עלמא יכול
לברך עליו בין הפסקים: **ג (יז) לְקַדֵּשׁ.** הינו ל"אמן ותא שמה רבא" עד "עלמא", (כא) ולא יאמר "יתברך", (כב) ויגנה אמן אחר דאמרין
בעלמא, אכל על "מתקבל" "יהא שלמא" עשה שלום" לא יגנה אמן, כי אינו אלא מנהג, ולקדשה יאמר רק "קדוש" ו"ברוך" שזהו עקר קדשה
(כג) ולא "ימלך", וכל-שפן שלא יאמר "קדוש" ושאר דברים שמוסיפין בשבת, וכל זה (כד) אפלו בין הפסקים לא יאמר: **(יח) וּלְבָרְכוֹ.** שעונה
"ברוך ה' המבורך (כז) לעולם ועד", ובכרפת התורה יגנה "ברוך ה' המבורך לעולם ועד" וגם אמן (כו) על סוף הברכה: (ס) ויש מפקפקין באמן
זה, ובין הפסקים יש להקל: **(יט) מפסיק.** דאם פוסק לשאל מפני כבוד וכו', קל-יחמר מפני כבוד הקדוש-ברוך-הוא: (י) ומהא טעמא
נראה דאם שמע קול רעמים יפסיק ויברך, דהו מצוה עוברת: (י) ויש חולקין, דכיון שהוא עוסק בשבתו של מקום אין לו לפסק בשביל שכח אחר,
ולא דמי לכל הני דהוי רבך שבת-שור וא"ר ושאר אחרונים. גם מח"י-אדם משמע דאין שפמן באמצע אין לו לברך עליהן, כי אם
כששמע אותן בין הפסקים: **(כ) תַּחַת מוֹדִים.** פרוש, (כט) "מודים אנוהו לך", ולא כל המודים דרשנו, דהוי לה הפסקה גדולה, ונראה (ל) דהוא
הדין בבין הפסקים: **(כא) הַקְדוֹשׁ.** משום דהוא סיום שלש ברכות ראשונות, ו"שומע תפלה" הו סיום אמצעי: אכל האמן אחר סיום "שים
שלום", אף דהוא סיום כל השמונה-עשרה, הסכימו הרבה אחרונים דלא יגנה באמצע קריאת שמע: (כב) **הַגִּי מְלִי.**
לכאורה לאו דוקא, דהוא הדין לכל אמן צריך לפסק בשאומר תחנונים, אכל באמת דברי הרמ"א נכונים מאד, דהוא מירי בתחנונים הרגיל לומר
בסוף סיום שמונה-עשרה, על-כן (לא) אלו אמנים דוקא וכן מצאתי בהדגא בתשובת הרשב"א ששמונו נובע הדין: **(כג) תחנונים.** וכל-שפן
בפסוקי דמורה. ויענין אם מטר לענות אמן בין הפסקים של קריאת שמע ובכרפותיה, התי-אדם בכלל כ סעיף ד כתב דאינו מטר לענות רק האמן
מן הברכה עצמה שסימה מתחלה, אכל הפרי-מגדים בסימן נא וכן בחדושי רבי עקיבא איגר בסימן זה הסכימו דכל אמן מטר לענות בין
הפסקים: (יד) הטיל מים, לא יברך "אשר יצר", רק יטל ידיו ולאחר התפלה יברך [דה"ח]: **ד (כד) קריאת שמע.** או שהיה (לז) עוסק בברכותיה,
ובין שהוא עומד באמצע הפרק או בין הפסקים, וכתב האליה רבה ודרך-הסיים, דבין גאלה לתפלה לא יצלה אפלו אם קראוהו: (יד) ואין צריך לומר

שערי תשובה

(י) הַגִּי: (יח) דרך-הסיים: (יט) אחרונים: (כ) אכ"ה-העור ופשוט: (כא) באור הג"א, דלא כמגן-אברהם, וגם התי-אדם העתיק בן: (כב) כמגן-אברהם:
(כג) כמגן-אברהם והג"א: (כד) פשוט: (כה) פרי-מגדים: (כו) מוכח מדרך-הסיים ושלח-שלמה ושאר אחרונים, דלא כלבוש-ישרד ששנה כזה: (כז) פרי-מגדים
והתי-אדם: (כח) דכלאו הכי הפרי-מגדים מקל על כל אמן: (כט) אחרונים: (ל) מדמשהו רמ"א ליתברך וישפח: (לא) עין לקמן בסימן קכב: (לב) עלת-הסיד:

הלכות קריאת שמע סימן סו

שואמר (כה) שמשפטי ט"ש מי שאומר שאינו (י) מן מפקסין, (כו) והלכה כדבריו: ה' *ואולי הן (כו) בין הפקדים: בין ברכה ראשונה לשניה, בין שניה לשמע, בין 'שמע' ל'יהיה אם שמע', בין 'יהיה אם שמע' ל'ויאמר', אבל בין 'ויאמר' ל'אמת ויציב' (כה) לא נפקסין, (כט) כשלא להפקסין בין ה' ל'אמת', אלא יאמר אני ה' (ל) אלהיכם (יב) אמת ואז נפקסין בדין באמצע הפקד: ו' לא פסק מפני היראה או הפבור אחר

באר היטב

בפסוקי דזמרה, ע"ת. וג"ל דאמנים דעלמא שאינו מנהגו דתבתינן בסי"ד ד' וח' מתר לענות אם עומד בפד"ו או בברכות ק"ש, עין מ"א סי' קכד ט"ק ט' (י) מפקסין.

נ"ל דאסור לענות בפד"ו או בברכות ק"ש, עין מ"א סי' קכד ט"ק ט' (י) מפקסין. ועולה וישראל במקומו. ובלבד שבת נהגים להפקסין ואין לשנות מהנהגת מפני המחלוקת, ומ"מ לא יקרא עם הדין כלל, וכן קתב הכנה"ג שיעלה, ומכ"ש שלא נפקסין לומר לזמן שיעשה מי שברך. וכתב מ"א ונראה לי דאפילו שיהיה כדי לגמור ברכה א"צ לחזור לראש דהו"ל לא הוי אנס עין סי' סה, וכן הפוסקים הפ"ח ונ"ל ד'יעלה. וט"ו קתב דבקי"ש שהיה דאורייתא לא נפקסין אבל בברכותיה שהם דרבנן נפקסין, ומנה דבפד"ו נמי נפקסין. והע"ת קתב דלדברי האוסר בקי"ש היה דאסור בברכותיה רק בפד"ו יש להקל, ועין סי' קלח ט"ק ו' במ"א. ובכנה"ג מחלק דאם קורא סתם כהן קרב א"צ להפקסין אבל אם קראו בשמו אפילו איבא כהנים אחרים נפקסין ע"ש. ובהלכות ט"א סי' סד מחלק באם אין שם כהן אלא הוא יעלה מפני כבוד העצור ע"ש. והפ"ח פסק בקה"ק דלא יעלה אפילו אם קראו בשמו ולא יש אחר בקהל ע"ש: (יב) אמת. ויש להזהר שלא להפקסין בין אמת ויציב, מ"א ע"ש ועין תו"ט פ"ב דברכות מ"ב. והפ"ח קתב

שערי תשובה

[י] מפקסין. ועבתי"ט וזמן בשערי אפרים שער א וכתפת"ש שער שם מ"ש כזה:

נט סעיף ד בהג"ה, ובסי' זה סעיף ט ובמ"א ט"ק יא ודוק. אבל ב"ה וב"ש נ"ל דאסור לענות בפד"ו או בברכות ק"ש, עין מ"א סי' קכד ט"ק ט' (י) מפקסין. ועולה וישראל במקומו. ובלבד שבת נהגים להפקסין ואין לשנות מהנהגת מפני המחלוקת, ומ"מ לא יקרא עם הדין כלל, וכן קתב הכנה"ג שיעלה, ומכ"ש שלא נפקסין לומר לזמן שיעשה מי שברך. וכתב מ"א ונראה לי דאפילו שיהיה כדי לגמור ברכה א"צ לחזור לראש דהו"ל לא הוי אנס עין סי' סה, וכן הפוסקים הפ"ח ונ"ל ד'יעלה. וט"ו קתב דבקי"ש שהיה דאורייתא לא נפקסין אבל בברכותיה שהם דרבנן נפקסין, ומנה דבפד"ו נמי נפקסין. והע"ת קתב דלדברי האוסר בקי"ש היה דאסור בברכותיה רק בפד"ו יש להקל, ועין סי' קלח ט"ק ו' במ"א. ובכנה"ג מחלק דאם קורא סתם כהן קרב א"צ להפקסין אבל אם קראו בשמו אפילו איבא כהנים אחרים נפקסין ע"ש. ובהלכות ט"א סי' סד מחלק באם אין שם כהן אלא הוא יעלה מפני כבוד העצור ע"ש. והפ"ח פסק בקה"ק דלא יעלה אפילו אם קראו בשמו ולא יש אחר בקהל ע"ש: (יב) אמת. ויש להזהר שלא להפקסין בין אמת ויציב, מ"א ע"ש ועין תו"ט פ"ב דברכות מ"ב. והפ"ח קתב

באר הגולה

סעיף קט"ו ו' דכתב דבפסוקי דזמרה שרי לקרות, ואשמע אבל בין הפקדים לא, הם לענין לקרותו לבתחילה, אבל בדיעבד מנא לה? ואפשר דסבדק הפרי"מגדים, דכיון דהשע"א בינא לא דאית מפקסין אף דבעלמא משביס מפני הפבור, על-דבריה דלא שרי קנה נגד כבוד התורה חלילה, כיון שהוא עוסק במצותיה, אם-כן הוא הדין בין הפקדים, אף דבעלמא משביס לכל אדם, הנה דבשקדושים לו שלום ומפני דרכי שלום, מה שאין כן כזה, ומכל מקום נראה לי דדברי הפרי"מגדים לא יתקנו רק לפי מה שפסק הרמ"א בסעיף ב' דאין לברך על טהילת אפלו בין הפקדים משום דאין טהילת שרי לקריאת שמע, מה שאין כן לפי מה שפסק המחבר לעיל דבבין הפקדים סתם לברך אפלו על טהילת, כדנציא גם הרשב"א מודה לענין ברכת התורה דמתר לברך על-דבריהם בבין הפקדים, ולא מצי' הרשב"א לפי דברי המחבר רק באמצע הפקד, וכן מוכח בבאור הגר"א שכתב דין הרשב"א הוא ברכת התוספות הנ"ל דמחלק בין תפילין לטהילת, וכבר ידוע הוא מה שכתב הגר"א בסעיף ב', דצדק המחבר הוא וכל זה דקרא באמצע הפקד אבל לא בין הפקדים, עין שם. אף לענין וינא, כפי מה ונהגים לבתחילה למעשה בנקמה הרמ"א לעיל, ודבר הפרי"מגדים כזה נכונים: * ואלו הן בין הפקדים וכו'. עין משנה בריה בשם הגאון אברהם, ובין הפקדים דעריבת דין כמו בשמירת, ולקאורה הם בשמירת, דכלל מקום שיש הפסק מחשב בין הפקדים, ואילו כן: בין ברכה ראשונה לשניה, ובין שניה לשמע, ובין "שמע" ל"יהיה", ובין "יהיה" ל"ויאמר", ובין (") "ויאמר" ל"אמת ואמת", וגם בין "אמת ויציב" ל"אמת ויציב"; דאף דאמרין (בברכות דף ד') דבין דחקין רבנן "השכיבנו" כנאלא אריכתא דסניא, אף-על-פי-כן מרמקין שתי ברכות שמע מנה דכל סד חשיבה בפני עצמה: גם מדאמרין: ברכות אין מעבדות זו את זו, ואכל ברכות קמאר, וראיה מפרש ש דאמר שם: ובלבד שלא יאמר "השכיבנו", מן נראה לי פשוט. אף צריך לעין לענין פורשת "ויאמר" בלילה, אם באמצע חושב לאמצע הפקד או לא, כיון ד"ויאמר" אינו נוהג אלא ביום. ובקרב"ם פקד א מהלכות קריאת שמע משמע דפרשת "ויאמר" בלילה שיהיה פורשת פרישית הראשונה, ואזל לטעמה דפרש במשנה "מזכירין וציצת מצותם" הנה דפרשה ציצית דהתקינו לאמרה בלילה מפני שיש בה פסוק וציצת מצותם: ועין בשנות אלה"ו סוף פרק קמא דברכות בשיטה מורינו וכו' ובברכות י"ד ע"ב בנקרא אגן אחתה"ל מתחילין וכו' והא עני לאדבריו וכו', וצריך עיון. ואחר ברכת "שומר עמו ישראל לעד" נראה דנחשב חו בין הפקדים אף לדין דאמרין "ברוך ה' לעולם אמן ואמן"⁽²⁵⁾, וראיה מסימן רלו עין שם. ודבית-יוסף שם, דמוחק רבאן סלק דברכות לכלי עלמא, עין שם. כתב בחורשי ר' עקיבא אג"ר: מי שפנים תפילין דרבנן הם וקורא קריאת שמע בלי ברכות, * ולאחר העיון נראה לי דדינו כמו בין "ויאמר" ל"אמת ויציב", עין ברכות י"ד, חת"ב רב אג"ר: אמר "אני ה' אלהיכם" צריך לומר "אמת, ויציב" שם:

משנה ברורה

באמצע שמונה-עשרה: (כה) שמשפטי. דהא (נג) מפני כבוד הבריות ויראתם מפקסין וכו', לכל-שכן מפני כבוד התורה. ולפי זה אפילו קראו לישראל לעלות לתורה, גם-כן מפקסין אפילו באמצע קריאת שמע, (לד) ולא נקט השלחן-ערוך כהן רק משום רבותא דהישיאומרים השני שפניא לא דאיתו מפקסין אפילו בכהן, וטעמם, (לז) דאין זה בניין לתורה, כיון שאינו מפקסין משום שעוסק במצוות קריאת שמע ובברכותיה, וגם אף-על-פי שהיה כהן אין לחש לפקודתו אם לא יעלה שיעצאו עליו לעז שהוא פסול, כיון דמה שאינו עולה הוא משום שעומד במקום שאינו ראוי להפקסין, אין בזה פגם, וידוע הכל דמהאי טעמא הוא; ועולה (לו) אפילו ישראל במקומו אם אין כאן כהן אחר: (כו) והלכה כדבריו. והאחרונים (לז) קתבו דכהנים נוהגין העולם כהישיאומרים קמא, (לח) ואפילו בקראו ישראל והוא עומד באמצע קריאת שמע⁽¹⁷⁾, אף דנוכל להשיג ישראל אחר, אף-על-פי-כן נוהגין שמשפטיין מפני כבוד התורה⁽¹⁸⁾; לכו אם הוא עומד בפסוק "שמע ישראל" ו"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" לא נפקסין באמצען, אלא יגמרו ואחר-כך יעלה. ואין לשנות מהנהגה (לט) מפני המחלוקת. אך אם (מ) יוכל למרה ולסיים עד הפקד ימרה, ואם אינו יכול לסיים עד הפקד יסיים על-כ"ל-פנים להיכא דסלק ענינא, אף לעכב בשביל זה לא יעכב; אמנם (מא) לא יקרא עם התנ"ך⁽¹⁹⁾, רק שיראה להטות אונן ולשמע מהנ"ך⁽²⁰⁾, ומכל-שכן שלא נפקסין לאמר להשליח-עצור לעשות מי שברך. ונראה דאם באמצע מי שברך שכתב התנ"ך שמו ושואלו, לכלי עלמא מתר להשיבו מפני הפבור, וכשחזור אחר-כך לקריאת שמע אין צריך לחזור (מב) רק למקום שפסק, אפילו היה פורשה ארבה ושהיה על-ידי-ה' כדי לגמור בלילה. וכל זה בדיעבד שכתב קראו אותו, אבל לבתחילה (מג) אפילו עומד בברכת קריאת שמע, וכל-שכן בקריאת שמע עצמה, לא יקראו אותו, אפילו אין שם כהן אלא הוא, דליכא למחש בזה לפקדא כיון שהוא עוסק בקריאת שמע, רק יקראו לישראל במקומו, ומתר לקרותו בשמו ויאמר "במקום כהן". ויש (מד) חולקין ואמרין דגם

בזה ש"ך פקמא להכחן, דאין הכל יודיעין שהוא עוסק בקריאת שמע; ונראה דיש לסמן ולהקל לקרותו אם הוא עומד בבין הפקדים. ויותר טוב (מה) אם אין שם כהן אלא הוא, ש"ך מביח-הפנסת קדם שיקראו להראשון, וכן הדין בלוי. ונראה פשוט, דאם הספר-תורה מנח על השלחן ואין להם מי שיוכל לקרות בה כי אם זה שהוא עומד בקריאת שמע ובברכותיה, לכלי עלמא יכול להפקסין מפני כבוד התורה⁽²¹⁾, אך אם בנזל הוא לסיים לו מתחלה עד הפקד יסיים; גם ימנע אז את עצמו מלהיות הוא הקורא בשם הקוראים שיעלה להתורה, משעם הפסק: **ה (כו) בין הפקדים⁽²²⁾**. ובין הפקדים דעריבת גס-כן דינו כמו בשמירת⁽²³⁾ [מ"א בסי' רל"ו]. ועין בבאור הגר"א: (כט) שלא להפקסין. משום דחתיב "וה' אלהים אמת", לפיכך אין להפקסין בו, והוא חמור (מו) אפילו באמצע הפקד. ועין בבאור הגר"א: (כט) שלא להפקסין. אפילו (מו) בשניה בעלמא⁽²⁴⁾: (ל) אלהיכם אמת. משמע שאין צריך לומר "אמת, ויציב" הוא גם-כן

שער הציון

(ג) טור וקבוש: (לז) פרישה: (לח) מחצית-השקל: (לו) מגן-אברהם: (לז) לכוש ולחם-תמידות ונקט הגדולה וס"א: (לח) אלהי רבה ופרי"מגדים: (לט) מגן-אברהם: (מ) דרך-החיים: (מא) אלהי רבה ונדר-החיים: (מב) מגן-אברהם: (מג) דרך-החיים: (מד) ספר לשונות-יעקב וספר נהר-שלום פתבו כן בפשיטות, והכרעתי מקומם בבין הפקדים, דכלא הכי כפר סבתי בבאור הלכה ודלעת המחבר לעיל בסעיף ב' דמתר לבתחילה לברך על טהילת בבין הפקדים, על-פיוס הרשב"א לא מצי כפי אם באמצע הפקד: (מז) דרך-החיים: (מח) מוכח משלחן-ערוך, ובבאור הגר"א פסק בקרב"ם: (מט) מאמר-מורדכי: (ממ) מגן-אברהם בשם העשרה-מאמרים:

הלכות קריאת שמע סימן סו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כו]

ואפילו בקראו ישראל והוא עומד באמצע קריאת שמע⁽¹⁷⁾ וכו', אף-על-פי-כן נוהגין שמקסיקין מפגי כבוד התורה⁽¹⁸⁾.

(17) וכן לעלות למפטיר, כתב התהלה לדוד (סי' רפב ס"ק ג) שיכול לעלות. והוסיף, שבמקום שהמנהג שהעולה למפטיר קורא גם את ההפטרה, יכול העולה לקרוא גם את ההפטרה.

וכשצריך לברך הגומל, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' לא) שפשוט שלא יפסיק.

ואף שהמנהג להשאיר במקום הקריאה עד שסיים העולה שלאחריו לברך ברכה אחרונה [וכמו שכתב המשנ"ב לקמן (סי' קמא ס"ק כו) שכן נוהגים המדקדקים], כתב הערוך השלחן (ס"ט) שכאן יחזור למקומו מיד לאחר שסיים לברך, כדי לנמור לקרוא קריאת שמע.

(18) ולעלות לברכת כהנים כשהוא באמצע קריאת שמע וברכותיה, כתב הכף החיים (ס"ק כו) בשם שו"ת הלכות קטנות (סי' סד) שאם יש שם כהנים אחרים יצא החוצה, אבל אם הוא הכהן היחיד, יכול לעלות מפני כבוד הציבור. והוסיף, שאם יכול יסיים את הפרשה או לפחות את הפסוק שעומד בו. מאידך, הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פי"ט הע' סא) כתב שיכול לעלות בקריאת שמע וברכותיה, ולא חילק בין אם יש שם כהן נוסף או לא.

[משנ"ב שם]

אמנם לא יקרא עם התנאים⁽¹⁹⁾, רק שיצא להטות אָזְנוֹ וְלִשְׁמַע מִקִּוְיָם⁽²⁰⁾.

(19) וגם בבין הפרקים, כתב הגרש"י אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ד ס"ק יח) שאין לקרוא, וכמו באמצע הפרק, ובמיוחד שבהיום אין מקפידים להזהיר את העולה לתורה שיקרא יחד עם הבעל קורא.

(20) וכן אם רואה שהקורא בתורה טעה בקריאה, כתב בשו"ת לב

חיים (ח"ג סי' ה) שיגער בו או יקח חומש ויראה לו את הטעות, אבל לא יוציא מפיו שום דיבור.

[משנ"ב שם]

לכלי עֶלְמָא יכול להפסיק מפני כבוד התורה⁽²¹⁾.

(21) ולתקוע בשופר בחודש אלול כשאר מן שיועד לתקוע, כתב בשו"ת מהר"ם בריסק (ח"ג סי' כו) שיכול לתקוע בין הפרקים, שזה לא גרע מלשאול בשלום אדם נכבד שמוותר, שאין לך אדם נכבד מציבור, וכבוד ציבור עדיף.

[משנ"ב ס"ק כז]

בין הפסקים⁽²²⁾, ובין הפסקים דערכית גספן דינן קמו בשחרית⁽²³⁾.

(22) וכשהתחיל ברכה או פרשה ולא הזכיר עדיין 'שם', כתב הא"א (בוטשאטש, ד"ה באמצע) שיכול לענות 'אמן' ולאחר מכן לחזור שנית לתחילת הפרק, אך נראה שנכון שלא להפסיק.

(23) ואחרי ברכו בשחרית ובערבית, כתב לעיל (סי' נד ס"ק יג ולקמן סי' רלו ס"ק א) שדינו כאמצע הפרק.

[משנ"ב ס"ק כט]

אפילו בשהיה בעלמא⁽²⁴⁾.

(24) ושיעור שהייה בעלמא, ראה מה שכתבנו להלן ס"ק לח.

[ביה"ד ד"ה ואלו הן בין הפרקים]

נראה דנחשב חו בין הפסקים אף לדין דאקרינן "ברוך ה' לעולם אמן ואמן"⁽²⁵⁾.

(25) ולענין הכרות יעלה ויבוא' במעריב, כתב לקמן (סי' רלו ס"ק ו) שמותר רק בין קריש לתפילה ולא בברכת קריאת שמע בין הפרקים.

המשך מעמוד קודם

סי' כח ס"ק ג). אמנם בין 'אהבה רבה' ל'שמע', כתב לעיל (שם ס"ק כד) שאין לענות אחר ברכה אחרת, מלבד על 'אהבה רבה', ולכתחילה עדיף גם בה שסיים עם הש"ץ בשוה.

ולענות 'ברוך הוא וברוך שמו', כתב לקמן (סי' קכד ס"ק כא) שלא יענה אפילו בין הפרקים ואפילו בפסוקי דזמרה, ולכן כתב הא"א (בוטשאטש, ס"א) שכשהיה מתפלל כש"ץ לפני התיבה, היה אומר בקול רם בסיום ברכת יוצר המאורות רק את התיבות 'יוצר המאורות', כדי שהציבור לא יענה 'ברוך הוא וברוך שמו' בברכות קריאת שמע.

[משנ"ב ס"ק כד]

דין גאָלָה לתפלה לא יעלה אפילו אם קראוהו⁽¹⁶⁾.

(16) ובשבת שיש אומרים שאין צריך לסמוך גאולה לתפילה, כתב להלן (ס"ק נ ולקמן סי' קיא ס"ק ט) שמותר להפסיק בין גאולה לתפילה בכדי לענות 'אמן יהא שמיה רבה' וקדושה וברכו.

[משנ"ב ס"ק כא]

הסכימו הרבה אחרונים דלא יענה באמצע קריאת שמע⁽¹⁴⁾.

(14) ולענין ברכת 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן' וכו', כתב בשו"ת אגרות משה (ח"ד סי' כא אות ב) שאין לענות עליה אמן בקריאת שמע וברכותיה, אך על פסוקי ברכת כהנים יענה אמן שהוא חלק מהמצוה, שהמתברכים מחייבים לענותו מדאורייתא. והוסיף, שעניית אמן זו חיובה יותר מהחיוב לענות אמן אחרי 'האל הקדוש' ו'שומע תפילה', ואפילו יותר מהחיוב לענות 'אמן יהא שמיה רבה'. וכן הביא בתשובות והנהגות (ח"א סי' עח) מהקריט ספר (פ"א מהל' תפלה) שחיוב עניית אמן על פסוקי ברכת כהנים הוא מדאורייתא.

[משנ"ב ס"ק כג]

הסכימו דכל אמן קטר לענות בין הפסקים⁽¹⁵⁾.

(15) וכן כתב לעיל (סי' נט ס"ק יח) בדעה זו, וכן כתב החזו"א (א"ח

קא באר הגולה

הלכות קריאת שמע סימן סו

מ לדעת ר"ם פסק
א מהלכות ברכות
ועל"ש
הזכר
ב ברכות ט ט
י ידע שם בחפז
בשם ר"ם מקוצי
פ בתי"ת

שְׁאֵמֵר אֶמְתּוֹ, או שְׁשִׁים קֶדֶם הַתָּזֵן וְסִמֵּן ה' אֱלֹהֵיכֶם עִם אֶמְתּוֹ (לא) וּמִמֶּתִין שִׁיתְחִיל הַתָּזֵן וְשִׁיאֵמֵר עִמּוֹ, אֵינוֹ צָרִיךְ לְחֹזֵר וְלֹאמֵר פַּעַם אַחֶרֶת אֶמְתּוֹ: ז (לב) אֵינוֹ אוֹמֵר אָמֵן (לג) אַחֵר גָּאֵל (יד) וְיֵצֵא וְשִׁיאֵמֵר מִשּׁוֹם דְּהֵי הִפְסֵק: ה (לד) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּעִוְנִין (יג) וְיֵצֵא אָמֵן, וְכֵן נוֹהֲגִין (לה) לַעֲנוֹת (לו) אַחֵר הַשְּׁלִיחַ צְבוּר, אָבֵל אִם הִתְפַּלל לְבַד אֵין עִוְנִין אָמֵן, כִּדְלָקֶשׁן סִימֵן רֵטוֹ (טו): ח (לז) יִצְרִיךְ לְסִמֵּן גָּאֵל תְּהַפֵּלָה, (לח) וְלֹא יִפְסִיק לְאַחֵר (לט) שְׁאֵמֵר גָּאֵל וְשִׁיאֵמֵר. י (יב) אִם אָרְעוּ אִנֶּכֶס (מ) שְׁלֹא הֵינִי (יד) תְּפִלִּין וְנִדְרָמְנוּ לוֹ בֵּין גָּאֵלָה לְתַפֵּלָה, (מא) מִנִּית אֹז וְלֹא יִבְרָךְ (טו) [טו] (מב) עֲלֵיהֶם עַד אַחֵר (מג) שִׁיתְפַּלֵּל, אָבֵל טְלִית (מד) לֹא יֵצֵא אֹז.

שְׁעָרֵי תְשׁוּבָה

[יב] וְשִׁיאֵמֵר. עֲבָה"ט, וְעַן בְּכִישׁ בְּחֹדֶשׁ פְּסָחִים דִּף קִיז תִּבֵּל לְמַרְן קִשְׁיָא וְזוֹ דְּרֵשׁוּ בְּטוֹב עֵצֶם וְעַן בְּגִדּוֹל מִרְכָּבָה שֶׁתֵּבֵל גִּיכ לְמַרְן עִישׁ. וְיִמִּים מִפְּנֵי קִשְׁיָא וְזוֹ נִהְיֵי אֲנִשׁ מִשְׁעָה לִּימֵר גַּם בְּמַעֲרִיב גָּאֵל וְשִׁיאֵמֵר: [יג] אָמֵן. עֲבָה"ט, וְכַתּוּב בְּשֵׁם תְּלִמִּיד הָאָרִי וְלִי כִּשְׁיֵאֵר עוֹר וְלִים יֵשִׁים בְּלִבּוֹ שְׁהוּא עֵינִי וּמִבְקֵשׁ עַל פִּתּוֹ (עַן לְקַשֵּׁן בְּשִׁיעַ סִי צִחַ וְתַפֵּל הוּא הַעֲוִינִית הָאֵמְתִי, עוֹד וְיִחַשׁ בְּעִנְיָתוֹ בְּקִרְבֵּי רַעֲיִים תְּפִלָּה תְּפִלָּתוֹ עִם תְּפִלָּת הַעֲנִיִּים כִּי עִישׁ, וּבְשִׁמְעִי לְתַפִּלָּתוֹ לֹאֵל עֲלִיָּין צָרִיךְ לַעֲמֹד, וְעַן בִּיתִּיעֶבֶק סִי טו שְׁאֵסֹר לְהַפְסִיק בֵּין גָּאֵלָה לְתַפֵּלָה בְּעִנְיָת אָמֵן דְּקִרְשׁ וְקִרְשָׁה אִפְלוֹ לְהִלִּית שְׁמֵעַ כְּעוֹנָה, וְעַן כִּישׁ"ז מִי שְׁהִינִי לְשִׁירָה חֲדָשָׁה וְשִׁיעַ קְרִיב לְמוֹדִים, אֵין לְהַפְסִיק וְיִרְאֵה שְׁכִישְׁעִי שִׁיעַ: תַּחֲמִיל הוּא בְּתַפֵּלָה וְשִׁיעַ עִם שִׁיעַ בְּאִמְרָתוֹ בְּרֹךְ אַתָּה עִישׁ: [טו] עֲלֵיהֶם. עֲבָה"ט, וּבְשִׁיעַ תְּפִלָּה דְּכִי לַעֲנוֹת קִרְשׁ וְקִרְשָׁה יֵשׁ לְהַפְסִיק בְּשִׁירָה חֲדָשָׁה, וְאִם שֶׁכֵּחַ וְתַחֲמִיל, כִּל שְׁלֹא סִים בְּאִי יָכוֹל

כִּי הַעֲבוּר בְּלֹא תְפִלִּין אוֹ מוֹטֵב שִׁיתַּעֲבֹב אַחֵר תְּפִלָּת הַעֲבוּר וְלֹאשָׁל תְּפִלִּין מִחֲבוּר כִּי שִׁקְרָא ק"ש וְיִתְפַּלֵּל בְּתַפִּלִּין עִישׁ: (טו) עֲלֵיהֶם. וְסִפְרִית חוֹלֵק

בְּאוֹר הַלֵּכָה

לֹא יִפְסִיק בְּחֵסֶם, אָבֵל שְׁוֹאִלִים מִפְּנֵי הַכּוֹדוּ אִפְלוֹ בְּאִמְעָה הַפֶּקֶד [פְּנִים מֵאִירֹת ח"א ס' טז] וְעִנְיָתָ שֵׁם, וּמוֹכָח מֵרִאשׁוֹ שֶׁהִבְיָא שֵׁם עַל זֶה מִהֵלֵל בְּיָמִים שְׁאֵין מוֹמְרִין אוֹתָהּ, דְּמִרְיָ דְּרָקָא בְּקִרְיָא שְׁמֵעַ שִׁקְרָא פַּעַם שְׁנִיָּה כְּמוֹ שְׁנוֹהֲגִין לְקִרְוֹת בְּתַפִּלִּין דְּרַבְנָה תֵּם, דְּרֵאשׁוֹ יוֹצֵא בָּהּ מִצּוֹת עֲשֵׂה שֶׁל קִרְיָא שְׁמֵעַ וְרַק קוֹרָא אוֹתָהּ כְּדִי לְקִרְוֹת שְׁמֵעַ בְּתַפִּלִּין, אָבֵל אִם אַחֵר קוֹרָא קִרְיָא שְׁמֵעַ אִפְלוֹ בְּלִי בְּכִרּוֹת לַצֵּאת כִּי דִי קִרְיָא כִי יִרְאֵה שֶׁיִּתְעַבֵּר וְזָמֵן, אִסּוּר לְהַפְסִיק בְּאִמְעָה הַפֶּקֶד מוֹדֵנָא כְּמוֹ בְּשִׁאֵר קִרְיָא שְׁמֵעַ, וְהָא דְּאִיתָא בְּסוּף סִימֵן מוֹ: וְטוֹב לִימֵר בְּשִׁתְרִית שְׁמֵעַ וְשִׁיאֵמֵר וְכוּ', הֵם הוּא אוֹמֵר רַק לְרִחַת דְּמִלְתָּא, אָבֵל אִם בְּפִרְשׁ

ז (לב) אֵינוֹ אוֹמֵר אָמֵן. (גא) בֵּין אַחֵר עֲצֻמוֹ וּבֵין אַחֵר הַשְּׁלִיחַ צְבוּר: (לא) אַחֵר גָּאֵל וְשִׁיאֵמֵר. לְשׁוֹן עֶבֶר, מִשּׁוֹם דְּהוּא קָאִי עַל גָּאֵלָת מַצְרַיִם, אָבֵל בְּתַפִּלָּה שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה אוֹמֵר "גּוֹאֵל וְשִׁיאֵמֵר" מִשּׁוֹם דְּרַחֲמֵי נִינְהוּ וּמִתְפַּלֵּל עַל הַעֲתִידִי⁽²⁷⁾. וּבְמַעֲרִיבִית שְׁנוֹהֲגִין לִימֵר "בְּרֹךְ אַתָּה ה' מֶלֶךְ צוּר וְשִׁיאֵמֵר וְגוֹאֵל", נִדְחַק הֵט"ז מֵאֹד לְתַרְצוֹ, וּבְגִדּוֹל מִרְכָּבָה יֵשֵׁב קִשְׁיָתוֹ. וּמִפֵּל מְקוֹם מִפְּנֵי קִשְׁיָא וְזוֹ נִהְיֵי (גב) אֲנִשׁ מִעֲשֵׂה לִימֵר גַּם בְּמַעֲרִיבִית "גָּאֵל וְשִׁיאֵמֵר": (לד) וְיֵשׁ אוֹמְרִים, הָאִי יֵשׁ אוֹמְרִים סְבִירָא לֵה (גג) דְּאִפְלוֹ עַל בְּרַכַּת עֲצֻמוֹ עוֹנָה, כִּינֵן שְׁהוּא סִיּוֹם שֶׁל סֵדֶר בְּכִרּוֹת שֶׁל קִרְיָא שְׁמֵעַ, וְלֹא חֲשָׁבִי לֵה לְהַפְסֵק בֵּין גָּאֵלָה לְתַפֵּלָה, וְעַל-כֵּן נוֹהֲגִין לַעֲנוֹת אַחֵר הַשְּׁלִיחַ צְבוּר אָמֵן, אָבֵל אִם מִתְפַּלֵּל לְבַד אֵין מִנְהַגֵּנוּ לַעֲנוֹת אָמֵן, וּכְדִלָקֶשׁן בְּסִימֵן רֵטוֹ, עֵין שֵׁם: (לה) לַעֲנוֹת וְכוּ'. וְדוּקָא (נד) אִם לֹא תַחֲמִיל עֲדוֹן הַפְסִיק שֶׁל "אֲדִנִּי שְׁפִתִּי תַפְתַּח", דְּמִשֵּׁם וְאִילָף הוּי בְּתַפֵּלָה. יֵשׁ מְקַרְקִים שְׁרֹעִים לַצֵּאת לְכָלִי עֲלֵמָא, וּמִמֶּתִינִים בְּ"צוּר וְשִׁיאֵמֵר" אוֹ לַעֲנוֹת שׁוֹם אָמֵן לְבַד מִשְׁתִּי אֲמִינִים הֵט"ז בְּסִיעִי ג' בְּהֵט"ה, (נו) גַּם בְּתַחֲמִילָה רָאִי לְהַתְחִיל תְּפִלָּת שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה עִם הַשְּׁלִיחַ צְבוּר וְהַקֵּל בְּשׁוֹנָה⁽²⁸⁾. אֵלָא עֲשֵׂה אַחֶרֶת יֵשׁ, וְכִנֵּן לְעִשׂוֹתָהּ כְּדִי לַצֵּאת לְכָלִי עֲלֵמָא: שְׁכִיבֵן לִסִּים עִם הַשְּׁלִיחַ צְבוּר (נז) בְּשׁוֹנָה, וְאֵין מִחֵב לַעֲנוֹת אָמֵן⁽²⁹⁾, אוֹ (מז) שִׁיתְחִיל שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה מַעַס קֶדֶם הַשְּׁלִיחַ צְבוּר, דְּהֵינֵן הַפְסִיק "אֲדִנִּי שְׁפִתִּי" וְכוּ', דְּכֹהֵה מַמַּעַס וְדִאי לִיבָא קִפִּירָא, דְּאֵין נִכֵּר כִּלְל הַקְּדָמָתוֹ: (לו) אַחֵר הַשְּׁלִיחַ צְבוּר. וְרַצָּה לִימֵר, אִם אֲרַע שְׁהוּא גִמֵּר קֶדֶם הַשְּׁלִיחַ צְבוּר וְלֹא תַחֲמִיל עֲדוֹן הַשְּׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה, וּבִינְתָּיִם גִּמֵּר הַשְּׁלִיחַ צְבוּר, אָבֵל (נח) אֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַל זֶה לְכָלִי עֲלֵמָא: **ח (לז) צָרִיךְ לְסִמֵּן.** עֵין לְקַשֵּׁן סִימֵן קִיא⁽³⁰⁾: (לח) וְלֹא יִפְסִיק. אִפְלוֹ (ס) בְּשִׁתָּהּ עֲלֵמָא בִּינְתָּיִם⁽³¹⁾: (לט) שְׁאֵמֵר גָּאֵל וְשִׁיאֵמֵר. וְהוּא (סא) חֲמוּר מֵאִמְעָה הַפֶּקֶד, דְּאֵין לְהַפְסִיק בּוֹ אִפְלוֹ מִפְּנֵי הִירָאָה כְּמוֹ בְּתַפֵּלָה, (סב) אִם לֹא בְּמִקּוֹם שִׁישׁ חֲשֵׁשׁ סְכָנָה: (מ) שְׁלֹא הֵינִי. וְלֹא הֵינִי יָכוֹל לְהַמְתִּין בְּקִרְיָא שְׁמֵעַ עַד שִׁיְדוּמֵן תְּפִלִּין מִשּׁוֹם שְׁנֵיהֶם מִתְּנַבֵּא שִׁיעִבֵּר זְמַן קִרְיָא שְׁמֵעַ, וְהוּא דִּרִּין (סג) אִם מִתְּנַבֵּא שִׁיעִבֵּר זְמַן תְּפִלָּה, מִתְפַּלֵּל בְּלִי תְפִלִּין, (סד) וְחִכְךָ כְּשִׁבְאוֹ אַחֶר-כֵּן לִידוֹ בְּאִמְעָה הִיּוֹם אוֹ בְּמִנְחָה (יִתְחַסֵּם)⁽³²⁾ יִרְאֵר אֵינָה מִזְמוֹר⁽³³⁾. צָרִיךְ עֵינִין, מִי שְׁאֵין לוֹ תְּפִלִּין בְּעַת שֶׁהַעֲבוּר מִתְפַּלֵּל, אִם טוֹב יוֹתֵר שִׁיתְפַּלֵּל עִם הַעֲבוּר אִף שְׁהוּא בְּלִי תְפִלִּין, וְאֶחָד-כֵּן כְּשִׁנְיָעוֹ תְּהַפֵּלִין לִידוֹ יָקִים מִצּוֹת תְּפִלִּין לְבַד, אוֹ מוֹטֵב שִׁיתַּעֲבֹב אַחֵר תְּפִלָּת הַעֲבוּר כְּדִי לְשָׁל תְּפִלִּין מִחֲבוּר, כְּדִי שִׁקְרָא קִרְיָא שְׁמֵעַ וְיִתְפַּלֵּל בְּתַפִּלִּין⁽³⁴⁾. פַּסֵּק מִפְּנֵי-אֲבִירָתָם דְּמוֹטֵב שִׁיתַּעֲבֹב אַחֵר תְּפִלָּת הַעֲבוּר וְיִשָּׁל תְּפִלִּין, כְּדִי שִׁקְרָא קִרְיָא שְׁמֵעַ וְיִתְפַּלֵּל בְּתַפִּלִּין: (מא) מִנִּית אֹז. וְתַפִּלִּין (סו) יֵשׁ לֵהם שִׁכּוֹת לְקִרְיָא שְׁמֵעַ וְתַפִּלָּה טְפִי מִצִּיעִית⁽³⁶⁾: (מב) עֲלֵיהֶם. וְהַפְּרִי חֲדָשׁ חוֹלֵק וְסְבִירָא לֵה דְּכִינֵן דְּשִׁירֵי הַנִּיחַ תְּפִלִּין בֵּין גָּאֵלָה לְתַפֵּלָה, יָכוֹל לְבָרֵךְ גִּם-כֵּן וְלֹא מִקְרִי הַפְסִיק, וְכֵן פַּסֵּק בְּסִפֵּר אֲבִירָתוֹ. אֲמִינִים הַרְבֵּה-הֵיחִים וְהַחֲסִידִים וְשָׂאֵר הַרְבֵּה פּוֹסְקִים הַעֲמִיקוּ כָּלם דְּכִי שֶׁלְמִן-צָרוּךְ לְהַלְכָה: (מג) שִׁיתְפַּלֵּל. (סו) שְׁמִשְׁמֵשׁ בְּהֵם וּמִבְרָךְ עֲלֵיהֶם: (מד) לֹא יֵצֵא אֹז. דְּעַל-כֵּן-כֵּן (סו) אִם יִרְצֵה לְהַתְעַשֵּׂף בְּטִלִּית יִהְיֶה מְכַרָּה לַעֲמֹד בְּשִׁתְּקָה בְּלִי לְהַתְחִיל שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה, וְהוּי הַשְּׁתִּיקָה הַפְסִיק וְלֹא הֵתֵר פִּי אִם

בְּאוֹר הַיָּטֵב

עַל הַחֲסִידִים שֶׁתֵּבֵל עַל הַמַּחֲבֵר מִה שְׁלֹא פַסֵּק כֵּן עִישׁ וְלֹא הַכְּתוּבִי, וְלִדְעִיתִי דְּכִי הַחֲסִידִים הָמָּה בְּרוּרִים וְכִדְבָּרוֹ כְּתִב גִּיכ הֵמָּ"ז עִישׁ: (יב) וְשִׁיאֵמֵר. וּבְתַפֵּלָה אוֹמֵר גּוֹאֵל וְשִׁיאֵמֵר. כְּתִב ט"ז: שְׁאֵלְתִי אֶת מִרְיָא וְלִי וְעוֹד הַרְבֵּה גְּאוֹנִים עַל מִישׁ בְּמַעֲרִיבִית בְּאִי מֶלֶךְ צוּר וְשִׁיאֵמֵר וְגוֹאֵל שְׁהוּא נִגְדֵּי הַשֵּׁם פֶּקֶד עִישׁ דְּכִישׁ וְהֵלֵל גָּאֵל וְשִׁיאֵמֵר וְכוּ', עִישׁ שְׁנִדְחַק מֵאֹד לְתַרְצוֹ. כְּתוּב בְּשִׁיעַ דְּאֵין לְהַפְסִיק בֵּין גָּאֵלָה לְתַפֵּלָה אִפְלוֹ מִפְּנֵי הִירָאָה: (יג) אָמֵן. וְתַמְדְּקִדְקִים מִמִּתְנִים בְּצוּר וְשִׁיאֵמֵר כְּדִי לַעֲנוֹת אָמֵן. וּבְסִיעִי ט מִשְׁמַע שִׁישׁ לְהַמְתִּין בְּשִׁירָה חֲדָשָׁה. וְכַתּוּב הֵמָּ"ז וְגִיל דָּאִם יִרְצֵה וְיָכֵל לְכַן לִסִּים עִם שִׁיעַ וְאֵין אֵינוֹ מִחֵב לַעֲנוֹת אָמֵן, עֵין סִי נט סִיד. וְהֵרָאִים ח"א ס' ה' הַכְּרִיעַ שְׁאֵין לַעֲנוֹת אָמֵן אַחֵר גָּאֵל וְשִׁיאֵמֵר אִפְלוֹ אַחֵר שִׁיעַ, עֵין ע"ה: (יד) תְּפִלִּין. וְהֵינֵה מִתְּנַבֵּא שִׁיעִבֵּר זְמַן ק"ש וְקִרְא, וְהִיָּה אִם מִתְּנַבֵּא שִׁיעִבֵּר זְמַן תְּפִלָּה מִתְפַּלֵּל בְּלֹא תְפִלִּין וּכְשִׁבְאוֹ אַחֶר-כֵּן לִידוֹ יָקִים בְּאִמְעָה הִיּוֹם אוֹ בְּמִנְחָה יִרְאֵר אֵינָה מִזְמוֹר עִישׁ"ל. עִישׁ מִי שְׁאֵין לוֹ תְּפִלָּה אִם טוֹב יוֹתֵר לְהַתְפַּלֵּל שִׁקְרָא ק"ש וְיִתְפַּלֵּל בְּתַפִּלִּין, פַּסֵּק הֵמָּ"ז דְּמוֹטֵב שִׁיתַּעֲבֹב אַחֵר תְּפִלָּת הַעֲבוּר וְיִשָּׁל תְּפִלִּין כְּדִי שִׁקְרָא ק"ש וְיִתְפַּלֵּל בְּתַפִּלִּין עִישׁ: (טו) עֲלֵיהֶם. וְסִפְרִית חוֹלֵק

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

לְשׁוֹן אֶמְתּוֹ, אֵין לְהַפְסִיק בֵּין "אֶמְתּוֹ" לִ"וְיִצְבִּיב": וּבְכַאוֹר הַגֵּרָא מִסְכִּים לְהַשְׁלִיחַ-צָרוּךְ, וְטוֹב לְזַכֵּר לְכַתְּמָלָה: **ו (לא) וּמִמֶּתִין.** פְּרוּשׁ, (מט) דְּאֵלוֹ אִם לֹא שְׁהָה מִשְׁתַּקִּינֵן לֵה כְּשִׁחוּרֵן וְאוֹמֵר "אֶמְתּוֹ", כְּמוֹ בְּ"שְׁמֵעַ שְׁמֵעַ" וּ"מִדִּים מוֹדִים", אָבֵל בְּשִׁתָּהּ, אִף דְּלֹא מִשְׁתַּקִּין לֵה, מְכַל מְקוֹם אֵינוֹ צָרִיךְ לְחֹזֵר, דְּלִמָּה לוֹ לְכַפּוֹ פַּעַם שְׁנִיָּה. וְכֵן בְּכַל מְקוֹם שְׁהוּא פּוֹסֵק בְּאִינָה בְּרַכָּה מִבְּכִרּוֹת קִרְיָא שְׁמֵעַ, (ג) כְּשִׁחוּרֵן אַחֶר-כֵּן אֵינוֹ צָרִיךְ לְחֹזֵר אֵלָא לְתַבָּה שְׁפַסֵּק מִמֶּנָּה⁽²⁶⁾; וּבְתַפֵּלָה, עֵין לְקַשֵּׁן בְּסִימֵן קוֹ סִיעִי ה':

ז (לב) אֵינוֹ אוֹמֵר אָמֵן. (גא) בֵּין אַחֵר עֲצֻמוֹ וּבֵין אַחֵר הַשְּׁלִיחַ צְבוּר: (לא) אַחֵר גָּאֵל וְשִׁיאֵמֵר. לְשׁוֹן עֶבֶר, מִשּׁוֹם דְּהוּא קָאִי עַל גָּאֵלָת מַצְרַיִם, אָבֵל בְּתַפִּלָּה שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה אוֹמֵר "גּוֹאֵל וְשִׁיאֵמֵר" מִשּׁוֹם דְּרַחֲמֵי נִינְהוּ וּמִתְפַּלֵּל עַל הַעֲתִידִי⁽²⁷⁾. וּבְמַעֲרִיבִית שְׁנוֹהֲגִין לִימֵר "בְּרֹךְ אַתָּה ה' מֶלֶךְ צוּר וְשִׁיאֵמֵר וְגוֹאֵל", נִדְחַק הֵט"ז מֵאֹד לְתַרְצוֹ, וּבְגִדּוֹל מִרְכָּבָה יֵשֵׁב קִשְׁיָתוֹ. וּמִפֵּל מְקוֹם מִפְּנֵי קִשְׁיָא וְזוֹ נִהְיֵי (גב) אֲנִשׁ מִעֲשֵׂה לִימֵר גַּם בְּמַעֲרִיבִית "גָּאֵל וְשִׁיאֵמֵר": (לד) וְיֵשׁ אוֹמְרִים, הָאִי יֵשׁ אוֹמְרִים סְבִירָא לֵה (גג) דְּאִפְלוֹ עַל בְּרַכַּת עֲצֻמוֹ עוֹנָה, כִּינֵן שְׁהוּא סִיּוֹם שֶׁל סֵדֶר בְּכִרּוֹת שֶׁל קִרְיָא שְׁמֵעַ, וְלֹא חֲשָׁבִי לֵה לְהַפְסֵק בֵּין גָּאֵלָה לְתַפֵּלָה, וְעַל-כֵּן נוֹהֲגִין לַעֲנוֹת אַחֵר הַשְּׁלִיחַ צְבוּר אָמֵן, אָבֵל אִם מִתְפַּלֵּל לְבַד אֵין מִנְהַגֵּנוּ לַעֲנוֹת אָמֵן, וּכְדִלָקֶשׁן בְּסִימֵן רֵטוֹ, עֵין שֵׁם: (לה) לַעֲנוֹת וְכוּ'. וְדוּקָא (נד) אִם לֹא תַחֲמִיל עֲדוֹן הַפְסִיק שֶׁל "אֲדִנִּי שְׁפִתִּי תַפְתַּח", דְּמִשֵּׁם וְאִילָף הוּי בְּתַפֵּלָה. יֵשׁ מְקַרְקִים שְׁרֹעִים לַצֵּאת לְכָלִי עֲלֵמָא, וּמִמֶּתִינִים בְּ"צוּר וְשִׁיאֵמֵר" אוֹ לַעֲנוֹת שׁוֹם אָמֵן לְבַד מִשְׁתִּי אֲמִינִים הֵט"ז בְּסִיעִי ג' בְּהֵט"ה, (נו) גַּם בְּתַחֲמִילָה רָאִי לְהַתְחִיל תְּפִלָּת שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה עִם הַשְּׁלִיחַ צְבוּר וְהַקֵּל בְּשׁוֹנָה⁽²⁸⁾. אֵלָא עֲשֵׂה אַחֶרֶת יֵשׁ, וְכִנֵּן לְעִשׂוֹתָהּ כְּדִי לַצֵּאת לְכָלִי עֲלֵמָא: שְׁכִיבֵן לִסִּים עִם הַשְּׁלִיחַ צְבוּר (נז) בְּשׁוֹנָה, וְאֵין מִחֵב לַעֲנוֹת אָמֵן⁽²⁹⁾, אוֹ (מז) שִׁיתְחִיל שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה מַעַס קֶדֶם הַשְּׁלִיחַ צְבוּר, דְּהֵינֵן הַפְסִיק "אֲדִנִּי שְׁפִתִּי" וְכוּ', דְּכֹהֵה מַמַּעַס וְדִאי לִיבָא קִפִּירָא, דְּאֵין נִכֵּר כִּלְל הַקְּדָמָתוֹ: (לו) אַחֵר הַשְּׁלִיחַ צְבוּר. וְרַצָּה לִימֵר, אִם אֲרַע שְׁהוּא גִמֵּר קֶדֶם הַשְּׁלִיחַ צְבוּר וְלֹא תַחֲמִיל עֲדוֹן הַשְּׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה, וּבִינְתָּיִם גִּמֵּר הַשְּׁלִיחַ צְבוּר, אָבֵל (נח) אֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַל זֶה לְכָלִי עֲלֵמָא: **ח (לז) צָרִיךְ לְסִמֵּן.** עֵין לְקַשֵּׁן סִימֵן קִיא⁽³⁰⁾: (לח) וְלֹא יִפְסִיק. אִפְלוֹ (ס) בְּשִׁתָּהּ עֲלֵמָא בִּינְתָּיִם⁽³¹⁾: (לט) שְ

הלכות קריאת שמע סימן סו

ואם עד שלא אמר 'גאל ישראל' נודמנו לו טלית ותפלין (מה) מניחם ולא יברך עליהם עד אחר תפלה. הגה ה"ש אומרים (מו) שקדם 'גאל ישראל' (מו) יברך על התפלין, (מח) והכי נהוג (מרכיז ותוספות והנהגות מיימתי מהלכות קריאת שמע): **ט** "אין לענות קדיש (מט) וקדשה (נ) בין גאלה לתפלה. (נא) "וכיצד עושה, (נב) ממתיין ב'שירה חדשה' כדי לענות: **י** "כל מי שלא אמר 'אמת ויציב' שחרית ו'אמת ואמונה' ערבית לא יצא ש"די חובת המצוה (עו) (נג) בתקנה: הגה מי שהוא אנוס ונדחוק (נד) ואין לו פנאי להתפלל מיד אחר קריאת שמע, יקרא קריאת שמע עד 'אמת' וימתיין לומר שאר הברכות עד שיתפלל, שאז יאמר 'ויציב' (יז) ויכוין' וכו' ויתפלל, כדי שישמך גאלה לתפלה (כ"י בשם הרמק"ס ש"כ"א):

צ. תוספות שם י"ג
והסודי
ק. מהרי"ק בסימן מב
בשם רבנו חם
ר. ברכות י"ב
ש. לפרש הטור

א. ברכות כ"א וקריב
אלעזר הר"ף
ודמביס בפרק ב'
מהלכות קריאת שמע

סז דין ספק אם קרא קריאת שמע, ובו סעיף אחד:

א *ספק אם קרא (א) קריאת שמע (ב) חזר וקרא (ג) ומברך לפניה

באר היטב

וסי' דכ"ג דשרי להניח תפלין בין גאלה לתפלה יוכל לברך ג"כ ולא מקרי הפסק ע"ש וקס' אבן העזר פסק ג"כ דיוכל לברך על תפלין אף לאחר גאל ישראל ע"ש, ובנדרמן לו טלית פסק שאסור להתעטף בו כלל עד אחר תפלה י"ח, אבל היבא דמקביל לישב בלא טלית סתם להתעטף בין הפרקים ויברך עליו ע"ש. עוד פסק דמקרי לענות קדיש וקדשה בין גאלה לתפלה ואסור להמתין בשירה חדשה ע"ש: (עו) בתקנה. אבל די ק"ש יצא: (יז) ויכוין. ומ"א סבב דברוקם משמע דמי שאין לו פנאי יקרא ברכות ואח"כ כשיהיה לו פנאי יקרא הברכות עם

לענות. גם סבב דבשעת יכול לענות קדיש וקדשה בין גאלה לתפלה, ואם נודמן לו טלית בין גאלה לתפלה וכן אם שמע קול רעמים בשעת בין גאלה לתפלה יכול לברך ברכת רעמים, וע"ל סי' קיא שכתב דדוקא בשעת יש להקל קצת בענין סמיכת גאלה לתפלה אבל בירוש' לא עיי"ש: דמקביל לישב בלא טלית סתם להתעטף בין הפרקים ויברך עליו ע"ש. עוד פסק דמקרי לענות קדיש וקדשה בין גאלה לתפלה ואסור להמתין בשירה חדשה ע"ש: (עו) בתקנה. אבל די ק"ש יצא: (יז) ויכוין. ומ"א סבב דברוקם משמע דמי שאין לו פנאי יקרא ברכות ואח"כ כשיהיה לו פנאי יקרא הברכות עם

באור הלכה

מתקן לצאת בה אין הכי נמי דאסור להפסיק באמצע הפרק, וקצין זה קמב הספרימגדים גס'כ"ג בסוף סימן זה. אף לענין בין הפרקים יש לעין בזה, דאפשר דהברכה קושרת אותם יחדו, ובלתה סתם בכל גווי: ומדבר הרשב"א ריש פרק ב' משמע לבאורה דגם בזה ש"ך דין בין הפרקים, כי מוכח שם דשרי בזה דין שיהיה כדי לגמר בלא חזר לראש⁽³⁷⁾, עין שם: *** ספק וכו' ומברך לפניה ולאחריה.** עין משנה ברורה במה שכתבנו דף תקנו להתחלה, והוא לשון הפס"מ משנה בשם הרשב"א. ונראה פשוט דהיינו דקרא במקום שמספיק לו גם בהברכות, אבל אם ידע שבפרק הברכות והפסק לו על קריאת שמע גופא אם כן בפסקו ראשון וכתהי גווא, אף דצריך לחזר ולקרותה, פוסקים סוברים כן, וכנ"ל בסימן כו, עין שם: (מח) והכי נהוג. ומוכח

לתפלין: (מה) מניחן. שאין (סח) הנחת התפלין וליבשת השלית הפסק, שהרי אפילו יכול לקרות ולעסוק במלאכתו בעוד שהוא קורא, ויכול לעיל בסימן סג סעיף א': (מו) שקדם 'גאל ישראל'. ורצה לומר, קדם שאמר "ברוך אתה ה'...", ולאחר מכן (סט) בורא אסור להפסיק בשום דבר, אלא יסיים 'גאל ישראל' ויניח התפלין בלי ברכה. ועין בסמ"ק מה שכתבנו בשם מאמר מרדכי: (מז) יברך וכו'. נראה פשוט דכאן אסור לומר "ברוך שם כבוד" וכו' שמוקדשין לומר אחר ברכת "על מצות"; גם נכון שלא יברך בזה כי אם ברכה אחת "להניח", דכלא הכי הרבה מדברי האחרונים דהכי קמא לו: **ט (מט) וקדשה⁽³⁸⁾**. וכן "ברכו" וימודים", (עא) ויראה לעצמו שיקבע בתחלת התפלה בעת שהעבור שוחין עצמן ב"מודים": (נ) בין גאלה. יש מאחרונים (עב) שכתבו דבשבת סתם לענות קדיש וקדשה⁽³⁹⁾, וכל הני שדומים להם הנזכרים לעיל בסימן ג, בין גאלה לתפלה. ועין לקמן בסימן קיא⁽⁴⁰⁾: (נא) וכיצד עושה. ורצה לומר (עג) אם עדין לא שמע⁽⁴¹⁾ קדשה או "ברכו"⁽⁴²⁾: (נב) ממתיין ב'שירה חדשה'. לאחר שאמר (עד) "עשה פלא"⁽⁴³⁾. וכל זה להתחלה, אבל בדריבד, כל שלא אמר "ברוך אתה ה'" יכול לענות, ולאחריה צריך להתחיל מראש "שירה חדשה" או על-כל-פנים מ"צור ישראל" שהוא התחלת הענין, וקצין מה שכתב מהגן-אברהם בסימן קט"ג, וגם הלא צריך לאמר מעין החתימה סמוך להחתימה להתחלה [מאמר מרדכי]: **י (נג) בתקנה.** אבל לא שלא יצא כלל די קריאת שמע, דהא קמא לו דברכות אין מעבדות לקריאת שמע, (עס) אלא שגל-דריבד הנהגת קריאת שמע שלו גס'כ"ג אינו כראוי, ויחזר על-כל-פנים לאמרה אחר התפלה אם לא אמרה קדם התפלה⁽⁴⁴⁾, ויכול לעיל בסימן ס סעיף ב; וטוב שיאמר עוד הפעם קריאת שמע⁽⁴⁵⁾ [ברכי יוסף]. קמב הטור בשם הירושלמי: צריך להזכיר ב'אמת ויציב' יציאת מצרים⁽⁴⁶⁾, ומלכות, וקריעת ים-סוף, ומכות בכורות, עין שם, ומשמע ברשב"א ברכות י"א דלעמבא הוא אפילו דריבד [וצריך עיין מברכות י"ד עמוד ב' בגמרא: והא בעי לאחזורי וכו' ושרנו לך, ורצה לומר "מי כמכה" עד סוף הברכה, ופרוש רש"י, דלפי זה חסר מכות בכורות. ודחוק לחלק בין שחרית לערבית, ואולי נסח אחר היה להם בסוף שניה בתוכו גס'כ"ג ספור מכות בכורות, וגם מירושלמי ברכות פרק א הלכה ו משמע קצת דהוא רק להתחלה, עין שם, וצריך עיין למעשה]. אם החליף ברכה של שחרית לערבית או להפך: אם עדין לא אמר השם של סוף הברכה, יחזר להתחלת הברכה, ואם אמר השם, יסיים ואין צורך לחזר⁽⁴⁷⁾ [ח"א בשם ה"ר מנחם]: (נד) ואין לו פנאי. צריך עיין: וכי מי החיר לו לפסק מפני שאין לו פנאי? אלא מי שאין לו פנאי יקרא קריאת שמע לבדה בלא ברכות, ואחר כך כשיהיה לו פנאי יקרא קריאת שמע ויברכותיה ויתפלל, ויכול לעיל בסימן ס סעיף ב' [מ"א]. ובספר נהר-שלוש כתב, דמכל מקום דין הנ"מ הוא אמת ויכוין (הוא) היבא שקרא קריאת שמע, כי היה סבור שיוכל לגמר כל התפלה, ושבו אחר שקרא קריאת שמע מכתה איה אנס להפסיק, ובהא קאמר דצריך הוא טפי שישפיק אחר ה' אלתיבס אמת⁽⁴⁸⁾, ואחר כך כשיבוא להתפלל תחיל ויציב' וכו': אבל היבא שידע מעקרה שלא יתנה לו פנאי לקרות קריאת שמע ולהתפלל, וירא שמא יעבר זמן קריאת שמע עד שיתנה לו פנאי, גם הוא מודה להסגן-אברהם שקרא קריאת שמע לבדו, וקצין זה תרץ גס'כ"ג הספרימגדים, עין שם:

א (א) קריאת שמע. ובשאר מצות דאורייתא היבא שמחייב לעשות אותה מספקא, פסק לעיל בסימן יז סעיף ג לענין טעמים אף דחייב בציצית, ויכוונה ודעה רס"ה סעיף ג לענין מילה באנדרוגינוס, וכן כל פי האי גווי, דלא יברך על המצוה, כי הברכות הם דרבנן וספקא לקלא. אף יש פוסקים שמחלקין בין היבא שהספק הוא אם מחייב כלל בהמצוה כגון ההיא שכתבנו, ובין היבא שמחייב אלא שאינו יודע אם עשה המצוה, דאז צריך לברך עליה גס'כ"ג⁽¹⁾. ולפי זה, לולב או שופר ביום א' היבא דמספקא לה אם כבר עשה המצוה וכתהי גווא, צריך לעשותה בברכה. וכתב הספרימגדים, דמספ"מ משנה בשם הרשב"א וכן מהגן-אברהם בשם הריב"ש לקמן סימן תקפה אות ג מוכח דלא סבירא להו לחלוק זה, אלא תמיד בלי ברכה, וגם מהג"א בסימן זה מוכח דלא סבירא לה לחלוק זה⁽²⁾. ואם הביאו לו שופר או לולב ביום א' בין השמשות, לכלי עלמא נוטל וכלי ברכה, כי בזה הספק הוא אם חייב עתה כלל בהמצוה⁽³⁾: (ב) חזר וקורא. השעם, דקמא לו קריאת שמע דאורייתא, כלומר, דהא דחייב "ודברת בם בשבתך בביתך וגו'" קאי אפרשה זו גופא שחייב לדבר בו בשעת שכיבה וצמידה, ולפיכך אם נסתפק אם קרא או לאו חייב לחזר ולקרות כל ספקא דאורייתא: (ג) ומברך. לבאורה כל זה דוקא בשלא עבר זמן קריאת שמע,

שער הציין

(סח) בתי"י יוסף ולבוש: (סט) כמו שכתבנו בבאור הלכה בשם ח"י אדם ומגן-בבורים: (ע) פרימגדים ודריבד-הסיים וחי"אדם: (עא) פשוט: (עב) אליה רבה ודריבד-הסיים: (עג) דריבד-הסיים: (עד) אליה רבה ודריבד-הסיים: (עס) בתי"י יוסף וכו':

הלכות קריאת שמע סימן סו

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה ואלו הן]

דש"ן ב"ה דין שנה כ"ד לגמר פלה חזר לראש⁽³⁷⁾.

(37) וכשקראה קדם התפילה וחרר וקראה עם ברכותיה בסדר התפילה, כתב הדעת תורה (סוף ס"א) שאף באמצע הפרק של קריאת שמע דינו כבין הפרקים, שכיון שכבר יצא ידי חובת קריאת שמע שוב לא שייך בזה דין אמצע הפרק של קריאת שמע, ודינו כבין הפרקים, כיון שמ"מ עומד בין ברכה לברכה. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ו תשובה ט) שגם אם קורא בפעם השניה לאחר זמנה, מ"מ אינו יכול להפסיק לענות לכל אמן של ברכות, אלא לדברים שהיה מותר לו להפסיק בין הפרקים של קריאת שמע [וראה במשנ"ב לעיל ס"ק יב].

[משנ"ב ס"ק מט]

וקר"ש⁽³⁸⁾.

(38) ולשהות בשתיקה בין גאולה לתפילה כדי לשמוע קדיש וקדושה, כתב התהלה לדוד (סי' קיא ס"ק א) שמותר. מאידך, השערי תשובה (סי' יג) כתב שאסור. וראה מה שכתבנו לקמן סי' קיא ס"ק ג.

[משנ"ב ס"ק נ]

יש מאחרונים שכתבו דכשכתב מ"ר לענות קדיש וקר"ש⁽³⁹⁾.

(39) הדין הפסק במקום זה, דעת הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פ"ז ה"ע צא) שלכאורה הוא כבין הפרקים, ונשאר בצע"ק.

[משנ"ב שם]

וע"ן לקמן בסימן קיא⁽⁴⁰⁾.

(40) שם (סי' ט, ובביה"ל ס"א ד"ה וטוב להחמיר) כתב שיש לצרף את דעת הסוברים שמותר לענות דברים אלו אף בחול לדעה זו, ולפיכך מותר לענות 'אמן יהא שמיה רב' וקדושה וברכו בין גאולה לתפילה בשחרית של שבת. אמנם לענין מי שבא בשבת לבית הכנסת ומצא ציבור העומדים להתפלל שמונה עשרה, כתב בביה"ל (שם) שלא יתפלל עמיהם אלא יסמוך גאולה לתפילה, משום שיש להחמיר כדעת הסוברים שגם בשבת יש לסמוך גאולה לתפילה.

[משנ"ב ס"ק נא]

אם עדין לא שמע⁽⁴¹⁾ קר"ש או "ברכו"⁽⁴²⁾.

(41) וכשיכול להתחיל בשוה עם הש"ץ ולהגיע לקדושה עם הש"ץ, כתב לקמן (סי' קט ס"ק יד) שלכתחילה עדיף שיתחיל עם הש"ץ בשוה כדי שלא ישהה כל כך בישיבה חדשה.

(42) ואם לא שמע קדושה או ברכו אך יודע שישמע אחר כך, כתב לקמן (שם ס"ק ה) שאין צריך להמתין. אך לענין קדיש, אף אם כבר שמע קדיש, כתב לקמן (שם) שנחלקו האחרונים אם בכל זאת צריך להמתין או לא.

[משנ"ב ס"ק נב]

לאחר שאמר "עשה פלא"⁽⁴³⁾.

(43) ואף לשהות כשיעור שיש בו כדי לגמור את כל קריאת שמע וברכותיה, כתב לעיל (סי' סה ס"ק ד) שיכול לשהות שם.

ואם נמצא באמצע ברכת 'אמת ויציב' ומדיין לא הגיע לישיבה חדשה, כתב לעיל (סי' סה ס"ק ד, בסופו) שיותר טוב שישוה לסירוגין באמצע הברכה כמה פעמים פחות משיעור כדי לגמור את כולה, בכדי שלא ישהה במקום אחד שיעור כדי לגמור את כולה.

[משנ"ב ס"ק נג]

והחזר על-כ"ל-פנים לאמרה אחר התפלה אם לא אמרה קדם התפלה⁽⁴⁴⁾ וכו', וטוב שיאמר עוד הפעם קריאת שמע⁽⁴⁵⁾ וכו', כתב

השור בשם הירושלמי: צריך להזכיר ב"אמת ויציב" קריאת שמע⁽⁴⁶⁾ וכו', וס"ס ואין צריך לחזור⁽⁴⁷⁾.

(44) ואם אמר את ברכת 'אמת ויציב' קודם קריאת שמע, כתב לעיל (סי' ס ס"ק ה) שיצא ידי חובה, ואין צריך לחזור ולאומרה שנית אחרי קריאת שמע.

(45) אמנם, לעיל (שם ס"ק ד) כתב שאם קרא קריאת שמע בלי ברכותיה יצא ידי חובה, וטוב לחזור ולקרא קריאת שמע עם ברכותיה, כדי לעמוד בתפילה מתוך דברי תורה. ולכאורה טעם זה שייך רק קודם התפילה ולא לאחריה, אכן, בביה"ל שם (סי' ב ד"ה ונראה לי) הביא שהפמ"ג (א"א ס"ק א) נקט שצריך לחזור על הקריאת שמע, כיון שלדעת רב האי לא יצא ידי חובת קריאת שמע כתיקונה כשקראה בלי ברכות, וטעם זה שייך גם כשאומר את הברכות לאחר התפילה, אך בביה"ל דחה את הטעם הזה (הערת שיח הלכה אות מ).

(46) ועל ידי אמירת 'אמת ויציב' כתב לקמן (סי' סז ס"ק ג-ד) שיוציאים ידי מצות עשה של זכירת יציאת מצרים, ואפילו על ידי אמירת הלכה שמוזכר בה יציאת מצרים כתב שם (סי' ג) שיוציאים ידי מצות זכירת יציאת מצרים.

(47) וכשטעה בתפילת שחרית ואמר 'אהבת עולם' וכל נוסח הברכה של ערבית, ולא נזכר עד לאחר 'השם' של סיום הברכה, כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל בסוף הספר תשובה נו) שלכאורה יסיים כמו בשחרית 'הבחר בעמו ישראל באהבה'.

[משנ"ב ס"ק נד]

ובק"א קאמר דצריך הוא טפי ש'פסיק אחר 'ה' אלהיכם אמת"⁽⁴⁸⁾. וכן במקום שהציבור מאריכים בתפילה, ורואה שיעברו את זמן קריאת שמע, כתב לקמן (סי' קיב ס"ק ד, ובשעה"צ שם ס"ק ג) שיתפלל לעצמו בסדר ויקרא קריאת שמע וימתין לציבור לאחר 'ה' אלקיכם אמת'. וראה מה שכתבנו לעיל סי' נח ס"ק ה.

סימן סז

דין ספק אם קרא קריאת שמע

[משנ"ב ס"ק א]

ובין היקף שמחייב אלא שאינו יודע אם עשה המצוה, דאז צריך לברך עליה גם כן⁽¹⁾.

(1) בביאור החילוק, כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק א ובראש יוסף ברכות כא, א) שאם דאי מחייב במצוה ולא יודע אם עשה, יש קצת חזקה דמעיקרא שעדיין לא עשה ונשאר חיובו עליו, ואין ספק קיום המצוה מחצוי מידי ודאי חיוב שהיה עליו, מה שאין כן טומטום שספק אם מחייב כלל.

עוד טעם כתב שם, שיש רגילים לדבר שלא קרא, שהרי אם היה קורא היה זוכר זאת.

[משנ"ב שם]

וגם מהג"ר א"ר בסימן זה מוכח דלא סבירא לה לחלוק זה⁽²⁾ וכו', כי בזה הספק הוא אם חייב עתה כלל בהמצוה⁽³⁾.

(2) וכן לקמן (סי' תקפה ס"ק ה) סתם כדעה זו.

(3) וכן לענין קריאת המגילה בפורים, כתב לקמן (סי' תרפ"ו ס"ק ה) שאם לא קרא את המגילה עד בין השמשות, יקרא בבין השמשות ובלי ברכות, ובשעה"צ שם (ס"ק י) ציין למשנ"ב כאן.